

Mads Ravn
mads.ravn@khm.uio.no

Vår ref.: 2012/139 Dato: 05.10.2012

Henvendelse om prosjektet ”The Revival of an 8,000 Year Old Norwegian Juvenile Who Never Grew Up”

Fakta

Henvender er seksjonsleder/phd Mads Ravn ved Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo. Det er lagt opp til samarbeid med Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger og Centre for GeoGenetics, Natural History Museum, ved Københavns Universitet.

Søker ønsker å ta bein-/dentinprøve fra et sett levninger gjerne omtalt som ”Vistegutten”, et skjelett som er 8 222 år BP CAL for aDNA og isotopanalyse. Skjelettet er funnet i en hule i Randaberg kommune, ca. 10 km nordvest for Stavanger, og funnstedet er en av de mest kjente boplasser fra norsk steinalder; først undersøkt 1907 og 1910, senere 1939 og 1941. Dette er det mest komplette skjelettet fra eldre steinalder i Norge. I 2011 ble kraniet rekonstruert på bakgrunn av modelleringsteknikker utviklet i Storbritannia for Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger. Sammenholdt med osteologiske analyser av skjelettbenene er det foreslått at det er et ungt individ, trolig en gutt ca 15 år gammel, med en høyde på 1,25 meter. På grunn av dårlig bevarte hoftebein er det noe usikkert om det er en gutt eller jente. Skallen på skjelettet fremviser en såkalt båtskalle (scaphocephalia), en medfødt misdannelse som gjør hodeskallen lang og smal, men konklusjonen fra de siste undersøkelsene indikerer at individet var robust med normal helse. Det har også blitt utført en XRF (for måling av kjemiske sammensetninger) på to av benene og et skallefragment fra skjelettet som konkluderte med at individet var fra lokalområdet.

Hensikten med prøvetakingen er å fastslå individets alder, kjønn, helsetilstand og opprinnelse. Henvender ønsker å utføre prøvetaking fra tann eller femur (beskrevet i søknad til Kulturhistorisk museum (s. 2), som var vedlagt skjema til utvalget).

Etisk vurdering

Skjelettet er med sin høye alder et av de mer unike funn av humant materiale i Norge og Skandinavia, og som det også fremkommer av vedlegget til søknaden er det av stor interesse for forskningen både internasjonalt og nasjonalt. Levningenes status som unike økes ytterligere ved kraniets avvikende form. Det må presenteres meget gode grunner for at det kan forsvares å drive destruktiv forskning på unikt materiale som dette. Også spørsmålet om hensyn til fremtidig forskning er intimt forbundet med utfordringene som angår destruktiv forskning på unikt materiale. Relevant metodologi og teknologi er nå i rivende utvikling, og vi må gå ut fra at atskillig mer sofistikerte og mindre destruktive tilnærminger, som i tillegg kan gi svar på nye spørsmål, vil være tilgjengelig om bare få år. I en slik sammenheng er det uansvarlig å destruere unikt materiale hvis ikke forskningsformålene er tydelige og vesentlige og metoder/tilnærminger solide og hensiktsmessige i forhold til formålene.

Den mottatte dokumentasjonen innfrir ikke disse fordringene. De følgende tre momenter er særlig sentrale for en forskningsetisk vurdering i forhold til spørsmålet om prosjektets legitimering.

1. Et av forskningsspørsmålene som forventes besvart, angår levningenes kjønn. (Antakelsen per idag er at dette er levninger etter en gutt.) Det godtgjøres ikke hvorfor, eller i hvilken sammenheng, bestemmelse av levningenes kjønn er så vesentlig at det legitimerer destruksjon av svært sjeldent materiale.
2. Henvendelsen indikerer at DNA-prøver skal avdekke sentrale spørsmål som angår individets helsetilstand. Det er overhodet ikke godtgjort hvordan dette skal innfris med de metoder som skal anvendes.
3. Når det gjelder forskningsspørsmålet som angår mobilitet, viser henvender til allerede tilgjengelige forskningsresultater. Behovet for destruktive inngrep for ytterligere undersøkelser i forhold til disse eksisterende resultatene er ikke godtgjort.

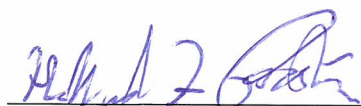
Også det følgende momentet bør besvares for at destruktiv forskning skal kunne forsvares.

4. Forholdet mellom henvendelsen og det pågående prosjektet til Morten Erik Allentoft ("Population replacement or continuity? A genomic contribution to the neolithisation debate") bør klargjøres slik at det tydelig fremgår hvilken

verdi den foreslåtte prøvetakingen og analysen kan bibringe dette større prosjektet.

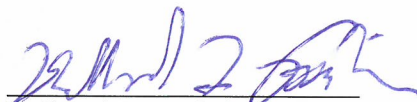
Utvalget kan kun tilråde et prosjekt som innebærer destruksjon av unikt materiale hvis forskningsformål og metode godtgjør at viktige resultater kan oppnås. Utvalget finner derfor ikke å kunne tilråde gjennomføringen av prosjektet slik det nå er skissert, men stiller seg åpent til å vurdere en versjon av prosjektet der de hensynene som er spesifisert over, er oppfylt.

På vegne av Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger,

for

Anne Karin Hufthammer

Utvalgsleder Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning ved bruk av menneskelige levninger

Hallvard J. Fossheim

Sekretariatsleder NESH/Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning ved bruk av menneskelige levninger